

PASTORAAT ONDER VLUCHTELINGEN

Hoofdstuk 1 en 2 uit de Gave-Cursus Pastoraat onder vluchtelingen

Hoofdstuk 1 - God zorgt, ook voor jou

We komen op allerlei manieren in aanraking met vluchtelingen. Misschien komen ze regelmatig bij je in de gemeente. Misschien heb je niet veel contact met ze, maar zou je dat wel willen. Misschien zitten er vluchtelingen bij je op de bijbel- of huiskring en vind je de contacten wat stroef verlopen. Of misschien kom je regelmatig bij vluchtelingen op het AZC en geniet je van het contact, maar zou je zo graag beter vanuit de Bijbel willen helpen. Je kunt allerlei redenen hebben om aan deze cursus mee te doen.

Wat zijn jouw redenen om deel te nemen aan deze cursus?

1.1 Nood

Het aantal vluchtelingen dat naar ons land uitwijkt is het afgelopen decennia snel gestegen. In 2001 nam het aantal door de strengere wetgeving af, maar nog altijd zitten er 70.000 in de opvang. Als je grote steden bezoekt zoals Den Haag zul je merken hoeveel allochtonen en migranten daar zijn komen wonen. De toestroom gaat hard. Daaraan dragen bij de familiehereniging, echtgenoten die de rest van hun gezin laten overkomen om zich hier te vestigen en de relatief grote gezinnen. Dat moslims meer kinderen krijgen is een van de oorzaken van de snellere groei van de islam ten opzichte van het christendom. Het aantal allochtonen groeit dus hard. Wij als Nederlanders hebben lange tijd de neiging gehad om ons oog daar van af te houden. Willen we ons openstellen voor de manier waarop allochtonen hun leven indelen? Weten we aan welke normen en waarden ze hechten? Willen we hen helpen om te integreren in Nederland, heten we hen welkom?

Voor de toekomst van Nederland is het van levensbelang dat wij als christenen open oren en een open hart krijgen voor deze (toekomstige) medelanders. Want ook zij gaan een onderdeel vormen van onze maatschappij. We moeten ervoor waken dat ze daar niet buiten vallen. Wat is onze houding daarin? Het is belangrijk om nu de liefde van Christus uit te dragen. Want nu staan zij aan het begin van een nieuwe periode in hun leven. Nu gaan zij wortel schieten, nu kijken ze uit naar een nieuwe toekomst met een dak boven het hoofd, werk en een plek om er te mogen zijn. Christus uitdragen aan het begin van deze nieuwe etappe maakt de kans groot dat Hij vorm mag gaan geven aan deze nieuwe toekomst.

Asielzoekers die gevlucht zijn uit oorlogsgebieden, voor politieke overheersing of discriminatie hebben vreselijke verhalen. Net als wij, onze ouders of onze grootouders, die de Tweede Wereldoorlog hebben meegemaakt. Hoe veel gebroken gezinnen zijn daar niet uit voortgekomen? Hoe veel tweede generatieproblemen (problemen die ontstaan bij kinderen doordat de ouders oorlogsslachtoffers zijn) spelen er niet? Een zelfde ontwikkeling kan ontstaan onder de asielzoekers. Willen we hun de ruimte bieden om te gaan met het verleden, met het verlies van de eigen cultuur en hun helpen omgaan met een volledig nieuwe cultuur?

Wat is jouw plaats in de Nederlandse multiculturele samenleving?

1.2 Gods plan

God heeft een plan met ons leven en met deze wereld. Een machtig plan waarin Hij een ieder wil betrekken. Voor dit plan heeft Hij ons geroepen: 1 Kor. 1:9: 'God is getrouw, door wie gij zijt geroepen tot gemeenschap met zijn Zoon Jezus Christus, onze Here.' Het is een plan dat God van de grondlegging van de wereld af aan het uitwerken is. Adam en Eva zijn geschapen naar het beeld van God (Gen. 1:27). Wat moeten zij prachtige mensen zijn geweest! God leefde in heilige harmonie met hen en wandelde vrij door de hof. Ze konden altijd zonder problemen met Hem omgaan. Dit moet een heerlijk leven zijn geweest, een leven van oprechte gemeenschap met God.

God had hen in Zijn grote liefde een vrije wil gegeven. Adam en Eva mochten zelf bepalen in hoeverre zij Hem wilden gehoorzamen. Satan zat niet stil en verleidde hen met een halve waarheid door hen voor te stellen toch van de verboden vrucht te eten. Zij aten, hun ongehoorzaamheid had verstrekkende gevolgen. Een breuk in de relatie met God was gevallen. Ze schaamden zich en kregen oog voor hun eigen naaktheid. Voor het eerst gingen ze zich verstoppen voor hun God. God de Schepper moest hen verbannen uit de hof. De relatie tussen de Here en Adam en Eva heeft een vreselijke breuk ondergaan, de zonde was geboren. Zij waren de eerste vluchtelingen en ook de eerste mensen met psychische problemen.

Vanaf nu blijkt het moeilijk om dicht bij de Vader te wandelen. Deze breuk heeft gevolgen voor de hele mensheid, zoals in de rest van de Bijbel te lezen valt. Neem als voorbeeld het volk Israël in de woestijn. Toen de Here God Adam en Eva wegjoeg, gaf Hij echter onmiddellijk hoop. Hij beloofde de Messias die deze breuk voor eeuwig zou te niet doen. Inderdaad zendt God eeuwen later Zijn eigen Zoon naar de wereld om te lijden, te sterven en na drie dagen weer op te staan. Hij heeft de dood overwonnen. Een ieder die gelooft in Jezus en zich bekeert tot God, doet God opnieuw geboren worden en een kind van Hem worden. Jezus ging naar de hemel zodat de Trooster kon komen om voor altijd bij ons te zijn, in ons hart te wonen en onze relatie met God te herstellen.

Voor velen is dit een geheim. In het Nieuwe Testament staan hier prachtige teksten over. Lees bijvoorbeeld Col. 1:27, 28 en verder over dit heilsplan in 2 Cor. 3:18. Dit geheim mondt uit in een nieuwe hemel en een nieuwe aarde waarin Christus alles in allen zal zijn (Col. 3:9b). Daar zullen we echt gekend zijn en een leven leiden in volledige harmonie met onze Schepper, veranderd naar het beeld van zijn heerlijkheid. Dan is de relatie volledig hersteld.

In hoeverre leef jij in harmonie met God?

1.3 Pastoraat

Over pastoraat valt zoveel te vertellen, dat past nooit in een hoofdstuk. Om te beginnen volgt hier een inleiding. Pastoraat komt van 'pastor', het Latijnse woord voor 'herder'. Pastoraat heeft in de ruimste zin van het woord te maken met herderschap. De bekende tekst 'Komt tot Mij allen die vermoeid en belast zijt en Ik zal u rust geven' (Matt. 11:28), heeft hier alles mee te maken. Het pastoraat is erop gericht de ander te helpen zijn leven aan de voeten van Jezus te leggen. Door op weg te gaan met de ander, te praten met de ander, leren we zijn leven en zijn moeiten vanuit zijn ogen kennen. Dan kunnen we naast hem gaan staan en hem telkens helpen het probleem bij Jezus te brengen. Het is het mee op weg gaan met de ander in zijn wandel naar God toe, zodat de ander kan gaan zeggen: 'Ik was moe, uitgeput en dorstig, maar nu ben ik gepland aan Gods waterstromen. Getijden, voorspoed of tegenspoed, ik maak ze allemaal mee, maar ze verdorren mijn hart niet. Want in mijn hart woont de levende God. Zijn woord ligt op mijn lippen en mijn vertrouwen is op Hem.' Zo maken we met de ander het proces door van zondeval via verlossing naar herstel. Herstel van relaties en een leven zoals God dat bedoeld heeft.

Om in het pastoraat te staan hebben we verschillende dingen nodig. Allereerst hebben we veel kennis nodig van God. We moeten Hem kennen en zelf kunnen getuigen van een levende relatie met Hem. Daarom is toewijding aan God zo belangrijk. We kunnen alleen een herder zijn voor de ander tot het punt waarop we zelf gekomen zijn. We hebben nog meer nodig: veel kennis van het woord van God. Van onze woorden gaat geen kracht uit, wel van het woord van God. We moeten veel in Zijn woord lezen en het bestuderen. Daarnaast hebben we inzicht nodig in de psychische problemen waar mensen mee kunnen kampen. Er bestaan verschillende goede pastorale boeken en cursussen om deze kennis op te doen. Tot slot telt onze houding en onze motivatie mee. Veel van onze liefde en bewogenheid voor

anderen is gegroeid uit eigen intense levenservaringen. We moeten ons dan eerlijk afvragen of we in het pastoraat staan vanuit een innerlijke bewogenheid, voor zover God die in ons hart heeft gelegd, of vanuit meer ik-gerichte motivaties die soms onopgemerkt onder de oppervlakte meespelen. Een valse motivatie kan bijvoorbeeld zijn: 'de ander een beter leven willen geven, dan dat ikzelf heb gehad' of 'door de ander te helpen wordt mijn pijn minder erg'. Hebben we onze levenservaringen een plek kunnen geven of beïnvloeden ze tot op het heden nog veel van ons doen en laten? Voor we op deze punten doorgaan moeten we eerst kijken naar bekering en wedergeboorte.

Waar denk je aan als je aan 'pastoraat' denkt, wat vind je belangrijk?

1.3.1 Wedergeboorte en bekering

In het pastoraat mogen staan is een heel mooi en kostbaar werk binnen Gods koninkrijk. Dit kan onmogelijk gedaan worden zonder de hulp en leiding van de Here zelf. Daarom moet de allereerste vraag zijn: zijn wij zelf werkelijk bekeerd tot God de Vader? Heeft Hij werkelijk ons opnieuw geboren laten worden? Weten we met ons hele hart dat we voor eeuwig van de zonde verlost zijn en later in de hemel bij Hem mogen zijn (o.a. Rom. 10:9)? Zijn we ons bewust dat dit alleen mogelijk is gemaakt door het lijden en sterven van Jezus Christus en zijn opstanding op de derde dag (o.a. Ef. 2:14-15)? Is het ons verlangen om te leven naar de wil van God en naar Zijn leiding (o.a. Joh. 6:38, 40)? Als dit niet zo is of als je hierover twijfelt dan is het van belang om daarmee aan de slag te gaan. Ga daarover met God praten in je gebeden en met een ouderling uit je gemeente. Wedergeboorte is de voorwaarde voor God om Zijn plan in ons leven te kunnen uitwerken (Joh. 3:3, Ef. 2:8-10)). Bekering is onze taak, het is ons keren naar de levende God van hemel en aarde toe en weg van onszelf en onze zondige werken. Wedergeboorte is de belofte van God in antwoord op onze bekering (Joh. 1:12-13). God belooft ons een nieuw leven te schenken en in ons hart te komen wonen. Hij zal ons nooit meer te verlaten. Wedergeboorte en bekering, twee zijden van dezelfde medaille.

Weet je zeker dat je een kind van God bent en dat je later de hemel als jouw thuis zal weten?

1.3.2 Toewijding aan God

Nadat God ons verlost heeft van de zonde, moet Hij de ruimte krijgen om ons leven te gaan leiden. Hij mag behalve de Verlosser ook de Here zijn over ons leven, zie Jesaja 48:17-18: 'Ik ben de Here, uw Verlosser, de Heilige Israëls: Ik ben de Here, uw God, die u leert, opdat het u welga; die u de weg doet betreden, die gij moet gaan. Och, dat u naar mijn geboden luisterde; dan zou uw vrede zijn als een rivier en uw gerechtigheid als de golven van de zee;' God kan alleen Heer zijn als wij ons aan Hem toewijden. Dat is een proces dat ons van nature niet goed afgaat. Gelukkig kunnen we het ook niet uit onszelf. Het is het werk van de Heilige Geest in ons leven. Maar we moeten er ons wel voor inzetten.

Overgave

Toewijding begint met een overgave aan de wil van de Here. We mogen ervan overtuigd zijn dat Gods plan met de wereld het beste is. Toewijding en overgave zullen met dit besef gaan groeien. Het houdt gehoorzaamheid aan God in, verlangen om Zijn wil voor ons leven te doen en verlangen om te groeien naar het beeld van Christus. Heel ons wezen, hoe we denken, zijn, voelen en reageren op anderen moet steeds meer omgevormd worden naar het beeld van Jezus. De Here heeft het verlangen om die heiligheid in ons leven uit te werken.

Aan de ene kant zegt God dat we heilig zijn, aan de andere kant draagt God ons op om heilig te worden. Hoe is dat mogelijk? Dat kan door alles wat ons bezighoudt met God te delen, alles met Hem door te praten (2 Kor. 10:5). We moeten wat ons dwars zit niet brengen onder onze eigen gehoorzaamheid maar laten binden door de gehoorzaamheid van

Christus. Ons denken stopt nooit, bepaalde gedachten kunnen onrein zijn, we kunnen ze duizenden keren belijden zonder er los van te komen. Maar Hij is de Verlosser, de Trooster, de Geneesheer en de Leidsman, krachtig en altijd te vertrouwen. Door aan Hem te vertellen waar we enthousiast van worden, maar ook waar we ons zorgen over maken of waar we verdrietig van worden, leren we steeds meer om Zijn kind te zijn. Als we Hem vervolgens vragen om met zijn Heilige Geest in ons te werken dan komt Zijn rust onmiddellijk in ons leven. Op deze manier verandert God ons mens-zijn in een kind-van-God-zijn.

Toewijding betekent dan ook worstelen. Midden in die worsteling, als we ons hart in Gods handen overgeven, leren we wat gemeenschap met Hem is. Hij geeft in ruil voor wat wij afleggen zoveel terug: dankbaarheid voor wat we hebben gekregen van Hem, hemelse vrede in ons hart en waardering voor wie we zijn. Stapje voor stapje groeit onze dankbaarheid voor alles wat God op ons pad brengt en groeit de tevredenheid met wat we hebben. Terwijl we erop blijven vertrouwen dat God het goede met ons voor heeft. Dit is geen makkelijke opgave, het kost veel van onszelf. We moeten ons oude ik, onze onrechtmatige verlangens of wrok die we koesteren bij het kruis achterlaten en ons nieuwe ik, het leven door de Geest aan doen. Toewijding is een intens proces dat niet om ons heen gaat maar waar we elke keer weer opnieuw mee zullen worstelen. Kijk maar eens naar Jeremia in Jer. 20:7-18.

De Here God staat centraal

Een leven van toewijding aan God is een leven dat Hem de eer brengt. In een leven van toewijding aan God draait het niet om de toewijding zelf, maar om de Persoon aan Wie we ons toewijden. Namelijk aan de God van hemel en aarde, die zijn Zoon naar deze wereld zond om Zich volledig aan de Vader toe te wijden dwars door lijden heen. Jezus kende een volkomen gehoorzaamheid aan God, Hij deed de wil van de Vader. Aan het kruis kan nu alle pijn en verdriet genageld worden zodat wij vrij en in vriendschap met God kunnen leven. Wat een wonder. Zo is Jezus niet alleen God zelf maar ook ons voorbeeld in een leven van toewijding. Aan deze Here mogen we ons leven toewijden. Van Hem mogen we houden met heel onze ziel, verstand en hart.

God wil graag onze wil in overeenstemming brengen met de Zijne, zodat we gaan veranderen naar het beeld van zijn Zoon. Hij is degene die ons wil veranderen. Hij wil niet dat we onszelf eerst veranderen en dan naar Hem gaan met 'Kijk Here nu ben ik vast bruikbaar'. Nee, we zijn bruikbaar omdat we ons beschikbaar stellen en omdat God ons wil inzetten voor zijn koninkrijk. Hij heeft ons er de talenten voor gegeven. Mag Hij je dag aan dag leiden en je zo duidelijk maken hoe Hij je wil gebruiken en gebruikt in zijn koninkrijk? 'Zoek eerst het koninkrijk van God en zijn gerechtigheid, en dit alles ontvangt u bovendien' Mat. 6:33.

Pastoraat

Zonder toewijding aan God is het onmogelijk om pastoraat te bedrijven. Daarom is het nodig om met God uit te zoeken of pastoraat bij Gods plan voor jouw leven hoort. Hierover mag je met God gaan praten. Heeft God je hiervoor de bewogenheid en de talenten gegeven? Zonder toewijding aan God kunnen we ook niet zorgen voor de ziel van een ander, omdat we dit nu eenmaal niet vanuit onszelf kunnen doen. Dat kan alleen God door ons heen doen. God vraagt van ons om beschikbaar te zijn, maar wel met lege handen. We mogen met lege handen bij God komen en vragen of Hij met zijn genade door ons heen de ander wil bereiken. We zijn een goede voor het pastoraat als we denken het zelf niet te kunnen, zegt een bekend pastoraal werker (Aad van de Sande). In onze zwakheid wordt Gods kracht zichtbaar. Daarom roemt Paulus in zwakheden.

Is ons gebed: 'Here ik wil graag het volgende voor U betekenen...' Of: 'Here wat wilt U dat ik doe?'

1.3.3 Zorgen voor

Het zorgen voor vluchtelingen is een bijbelse opdracht (o.a. Mat. 25:35 en verschillende passages in het Oude Testament). God vraagt van ons om dit te doen. Hij wil ons gebruiken. Maar hoe kunnen we zorgen voor vluchtelingen, voor mensen die vaak veel meer hebben meegemaakt dan wij ons kunnen indenken of kunnen beseffen? Zijn we wel op deze taak voorbereid? Hoe bereiden we ons daar op voor?

Om te leren zorgen voor een ander moeten we eerst leren zorgen voor onszelf. Dit is een belangrijke regel in het pastoraat. De eerste ziel die aan ons wordt toevertrouwd is onze eigen ziel. Onze eigen relatie met God is de basis voor onze relaties naar anderen toe. Zoals we onszelf zien en behandelen, zo behandelen we in de regel ook anderen. Gods plan met deze wereld is gericht op herstel van relaties. Allereerst natuurlijk de relatie van de mens tot Zijn Schepper, maar daaruit voortvloeiend ook van mensen onderling. Daarom wil de Here eerst aan de relatie met onszelf bouwen. Een geregelde stille tijd met de Here is daarbij letterlijk van levensbelang. Brengen we elke dag onze zorgen en belevenissen voor de troon van God? Nemen we elke dag de tijd om ons te laten voeden uit zijn Woord om geestelijk te kunnen groeien? Hij wil met zijn Geest eerst binnen in ons werken, ons vormen naar het beeld van Christus. Dan leren we leven vanuit zijn rust, in een levende relatie met Hem. Wandelen in Zijn licht volgens 1 Joh. 1:1-10.

Niet alleen moeten we geestelijk verzorgd worden, ook lichamelijk en sociaal moet er zorg worden gedragen. Hebben we in het dagelijks leven een evenwicht gevonden tussen inspanning en ontspanning? Hoeveel tijd per dag of per week zijn we aan het werk, op ons werk, in ons gezin, voor anderen, voor de kerk? Hoeveel tijd nemen we elke dag om een kopje thee te nemen, bij te praten met onze partner of goede vrienden? Wat zijn onze hobby's? Nemen we daar de tijd voor of zijn we zo druk bezig in Gods Koninkrijk dat we onszelf voorbij lopen? Veel christelijke werkers branden na enkele jaren op omdat ze het gevoel hebben dat ze zich altijd moeten inzetten. Het is dan moeilijk om grenzen te stellen. 'Zorgen voor' betekent eigenlijk onderhouden. Niet opbranden of avontuurlijk te werk gaan, maar realistisch elke dag bekijken wat en hoeveel we aan kunnen en wat God op onze weg brengt. In hoofdstuk twee zal daar dieper op worden ingegaan.

Bedenk eens een aantal manieren waarop jij voor je eigen ziel zorgt. Lees je regelmatig de Bijbel? Zorg je voor lichamelijke beweging? Onderhoud je je vriendschappen? Zijn er manieren waarop je nog graag voor jezelf zou willen zorgen maar waar je niet aan toekomt?

1.3.4 Emmaüsgangers

Het verhaal van de Emmaüsgangers is een wonderlijke geschiedenis (Luc. 24:13-35). Jezus wandelt mee met enkele mannen die vanuit Jeruzalem op weg zijn naar Emmaüs. Hij luistert naar hun verhaal over zijn eigen kruisiging alsof Hij het zelf niet had meegemaakt.

De wijze waarop Jezus omgaat met de Emmaüsgangers is beeldend voor de manier waarop we ons kunnen opstellen naar vluchtelingen. Jezus wist precies wat Hij had meegemaakt, Hij had het letterlijk aan den lijve ondervonden. Toch luisterde Hij naar de Emmaüsgangers en nam Hij de tijd voor hen, want alleen zo kreeg Hij te horen waar zij moeite mee hadden. Ze dachten dat Hij Israël zou verlossen, maar waarom was Hij dan gekruisigd en zijn lichaam verdwenen? Nu kon Jezus hen van antwoord dienen. Hij kon uitleggen wat zijn verlossingswerk inhoudt, omdat Hij dit zelf aan den lijve ondervonden had. Door zijn kennis van de Schriften kon Hij bovendien de betekenis ervan uitleggen vanuit de profetieën in het Oude Testament. Jezus praatte recht tot hun hart. Dat merkten ze. Ze nodigden Hem uit om te blijven eten. Pas dan, toen Hij het brood brak, herkenden ze Hem en werden hun ogen geopend.

Deze cursus is gericht op zielzorg aan vluchtelingen. Zielzorg is niet interesse tonen voor problemen van de ander, maar interesse tonen in de ander. Het is gericht op de persoon. Het begint met een ontmoeting van persoon tot persoon en het is een samen op weg gaan door de moeiten en zorgen van het dagelijks leven van de ander heen. We moeten zo kundig worden dat we naast de ander gaan zitten en vanuit zijn perspectief het probleem gaan begrijpen.

Wie heeft/hebben in jouw leven naast je gestaan en zo Gods liefde aan jou doorgegeven?

1.4 Godsbeeld

Het beeld dat we van God hebben, de manier waarop we met Hem omgaan, heeft invloed op de manier waarop we Hem voorleven voor anderen. Is God iemand bij Wie je schuilt, bij Wie je troost vindt, die je vrede geeft, die rust geeft, vermaning en leiding? Of is God iemand waarvan je weet dat Hij troost kan geven, rust kan geven, leiding wil geven zonder dat je dit altijd aan de lijve ondervindt? Zie je God als een heerser op afstand of meer als een Vader die het beste me je voor heeft? Of iets er tussenin? Zie je God als heilig en krachtig of als iemand die jij vooral probeert te laten passen in jouw manier van leven? Heb je geworsteld met de zin van het lijden in de wereld of in jouw leven?

Om onder vluchtelingen te kunnen werken, is ons beeld dat we van God hebben van groot belang. Vaak is het gemakkelijker om ons bezig te houden met Gods werkwijze dan met Zijn aanwezigheid in ons dagelijks leven. Want dat betekent dat wij zelf volledig betrokken raken. Als je uit eigen ervaring kunt vertellen dat God voor je zorgt, kun je een vluchteling ook gemakkelijker helpen om open te gaan staan voor Gods zorg. Dan hoef je namelijk niet te preken, maar gewoon de weg aan te wijzen. Je kunt dan met eigen woorden vertellen wie de Here is in jouw leven en van Hem getuigen. Zo kan je de vluchteling aan sporen hetzelfde te doen.

1.4.1 Gods zorg in uitzichtloze situaties

Hoe kijkt de God van de Bijbel naar ogenschijnlijk uitzichtloze situaties? Laten we kijken naar de manier waarop God in het Oude Testament zorgde voor David en de manier waarop David de Here God betrok in dieptepunten van zijn leven.

Lees 1 Sam. 30:1-31. Allen leren we dat David een man was naar Gods hart. Maar leren we ook dat David een man is die ongelooflijk veel heeft meegemaakt voor zijn dertigste verjaardag? Nadat hij door de profeet gezalfd is als de toekomstige koning volgen eerst jaren van achtervolging door Saul. Tot twee maal toe redt David Sauls leven, maar toch moet hij blijven vluchten. Uiteindelijk vlucht hij naar de Filistijnen. David wint het vertrouwen van de zoon van de Filistijnse koning van Gath, Akis (1 Sam. 27:1-12). David behaalt vele overwinningen voor Akis in de buurlanden. Als David Akis vraagt om een stad waar hij en zijn mannen in kunnen wonen, krijgt hij Siklag toegewezen.

Maar dan ontstaan er nieuwe ontwikkelingen in de strijd die de Filistijnen voeren. Zij verzamelen zich in een slagorde tegen Israël, evenals David en zijn mannen dus. Dat vertrouwt de meerderheid van de aanvoerders van de Filistijnen niet. Stel dat David nog steeds in de dienst van Israël staat, dan zouden ze een vijand in hun midden hebben. Niet zomaar een vijand, David stond bekend als de man die zijn tienduizenden verslagen had. Akis, de overste over David, overlegt bij zichzelf en besluit om David terug te sturen naar zijn stad.

Wat een ontzetting staat David en zijn mannen te wachten bij hun thuiskomst in Siklag. De Amelekieten hadden in de tussentijd Siklag overvallen. De stad hadden ze in brand gestoken en alle vrouwen en kinderen ontvoerd (vs. 1-2). Ook de vrouwen van David, Achinoam en Abigaïl zijn meegenomen. Als David en zijn mannen in de stad aankomen, barsten ze in

huilen uit. Ze huilen tot ze niet meer kunnen (vs. 4). Alsof dit nog niet genoeg is raakt nu ook David zelf in een benarde positie. De mannen zijn verbitterd en teleurgesteld om de situatie van Siklag. Ze zoeken een zondebok. Wie heeft hen in deze situatie gebracht? David. Ze maken plannen om hem te stenigen.

Wat is Davids reactie? Of hij boos wordt of dat hij verbitterd raakt staat niet geschreven. Er staat alleen: 'Maar David sterkte zich in de HERE, zijn God.' Het eerste wat David doet is zich tot God keren. Er zullen er maar weinigen zijn die zo kunnen reageren. David had door de jaren heen zo'n sterke relatie met God en zo'n vertrouwen in God gekregen dat ook nu weer alleen God zijn toevlucht is.

Daar blijft het niet bij, David gaat tot actie over. Via de priester Abjatar vraagt hij God om raad. 'Moet ik het de Amelekieten vergelden en helpt U me om onze vrouwen en kinderen weer terug te krijgen?' Hij zoekt naar de bedoeling van God in dit alles. De Here antwoordt: 'Achtervolg, want stellig, gij zult inhalen en bevrijden.' David haalt alles wat de Amelekieten buit hadden gemaakt terug, en richt een slachting onder dit volk aan.

Wanneer heb je in een ogenschijnlijk uitzichtloze situatie verkeerd en hoe ben jij daar mee omgegaan? Hoe belangrijk zijn vrienden, familie en God voor jou in die situatie geweest?

→ Lees ook eens verder in het einde van 1 Samuël en het begin van 2 Samuël over de manier waarop David omgaat met de dood van Saul en zijn beste vriend Jonathan, de moorden die in zijn omgeving worden gepleegd en het verraad van zijn zoon Absalom.

1.4.2 Westers denken over lijden

Welke plek heeft lijden en tegenslag in ons christelijk denken? In het Westen is langzaam aan de mentaliteit ontstaan om de zegen van de Here in ons leven alleen te toetsen aan voorspoed. Er bestaat de neiging om Gods zegen alleen te zien in gezondheid, vrede in het land, overvloed en overwinning. Natuurlijk zijn ze zegeningen van God en mogen we Hem daarvoor danken. Maar echtscheiding, werkloosheid, traumata, verbroken relaties worden vaak verweten aan een goddeloos leven. We leven in een zondige wereld de gevolgen daarvan zullen ongetwijfeld ons leven doorkruisen. Maar vaak heeft God een bedoeling met negatieve levenssituaties.

We dreigen de visie kwijt te raken dat God voorspoed geeft maar soms ook tegenslag toe staat, terwijl zijn liefde nooit van ons zal wijken. In deze mentaliteit dreigt de hunkering naar groei in geloofsvertrouwen op God door slechte tijden heen, plaats te maken voor een oppervlakkig hunkeren naar voorspoed en overwinning. Het wordt dan moeilijk om lijden, pijn en verdriet onder ogen te zien en een plek te geven. We moeten terug gaan naar het kruis van Jezus. Zijn lijden en sterven is het grootste bewijs van Gods liefde voor ons. God werkt dwars door pijn en leed heen om zijn relatie met ons te herstellen en ons te vormen naar het beeld van Jezus Christus.

Vreemdelingen, asielzoekers en vluchtelingen hebben veel tegenslagen te verwerken gehad en zullen nog vele tegenslagen te verwerken krijgen. Onze houding naar pijn en leed toe is cruciaal.

Hoe denk jij over tegenslagen, moeite en dergelijke? Welke betekenis hecht je daaraan?

1.5 Kennis

We hebben om in het pastoraat te staan kennis nodig. Kennis van het woord van God, onszelf en van psychische problemen. In het pastoraat is niet alleen theoretische kennis

vereist maar ook kennen. Dat wil zeggen God kennen en onszelf kennen, zoals vrienden elkaar kennen.

1.5.1 Kennis van het Woord

'Want het woord van God is levend en krachtig en scherper dan enig tweesnijdend zwaard en het dringt door zo diep dat het vaneen scheidt ziel en geest, gewrichten en merg, en het schift overleggingen en gedachten des harten; en geen schepsel is voor Hem verborgen, want alle dingen liggen open en ontbloot voor de ogen van Hem, voor wie wij rekenschap hebben af te leggen.' Heb. 4:12.

In deze tekst komt weer toewijding en zorg voor ons geestelijk leven naar voren. Het woord van God is krachtig, niet ons eigen woord. Het woord van God scheidt vaneen ziel en geest, gewrichten en merg en schift overleggingen en gedachten des harten. Heel het pastoraat draait om God en het herstellen van de breuk met God. Door het Woord te bestuderen uit het hoofd te leren en door het Woord ons denken te laten vormen, komen we tot overgave aan de Schepper van hemel en aarde.

In het pastoraat staat het woord van God, de Bijbel centraal. Het enige medicijn voor de zieke wereld is het evangelie van Jezus Christus. Wij zijn het communicatiekanaal van Gods liefde. We moeten leren om gaan met het Woord. Oefening baart kunst. Het woord van God is tweesnijdend. Het snijdt als het ware eerst naar onszelf voor het naar anderen snijdt. God gaat met zijn Woord eerst in ons hart werken voor Hij ons leert om het te gebruiken in de levens van anderen. Door het lezen van Gods woord leren we Zijn gedachten en bewogenheid voor ons en de wereld kennen. We gaan meer en meer zien Wie Hij is, Hoe Hij zorgt en Wat Hij voor ons heeft overgehad. Gods principes voor het leven staan uitgebreid beschreven in Zijn grootste liefdesbrief, de Bijbel.

Zeker in het interculturele pastoraat zullen we telkens voor nieuwe problemen gesteld worden van morele of ethische aard. In Nederland zien we hoe langzaam aan een algemene waarheid ingeruild wordt voor uiteenlopende persoonlijke waarheden. 'Een ieder heeft recht op zijn eigen waarheid.' Binnen één cultuur geeft dat al problemen, laat staan over cultuurgrenzen heen. Want wiens waarheid is dan de juiste? Als je in contact komt met christenen, die ex-moslim zijn, kunnen er vragen over bijvoorbeeld het huwelijk naar voren komen waar wij voorzichtig mee om moeten gaan. Bijvoorbeeld in hoeverre moet een vrouw ondergeschikt zijn aan haar man? Vanuit onze cultuur komt dan misschien een modern antwoord naar boven. Mannen en vrouwen zijn gelijkwaardig, ze hebben recht op dezelfde taken binnen het gezin. Maar wat zegt de Bijbel daarover? We moeten ervoor waken dat in het zoeken naar antwoorden niet een strijd tussen culturele normen en waarden ontstaat. De beste oplossing is om met beide culturen te gaan kijken naar de Bijbel en daarin een antwoord te gaan zoeken. De bijbelse waarheid is over alle culturen heen verheven (Joh. 8:31-32).

Hoe zorg je ervoor dat je regelmatig uit Gods woord leest en leert?

1.5.2 Zelfkennis

Op allerlei manieren hebben we het tot nu toe gehad over onze relatie met God, praten met Hem in gebed, in toewijding en in het lezen van het Woord als voorwaarde voor het verlenen van pastoraat. Een ander belangrijke voorwaarde binnen het pastoraat is zelfkennis. We moeten weten wie we zijn, wat onze talenten zijn, eigenaardigheden en bijzonderheden. We leren veel over onszelf door de omgang met anderen. Mensen kunnen ons haarfijn laten zien hoe we in elkaar zitten, zowel de mooie kanten als de mindere kanten van onszelf. Je kan het vergelijken met een snelkookpan. Hoe meer de druk verhoogd wordt, hoe meer men erachter komt wat in het hart leeft. Irritaties en ergernis kunnen de lelijkste kanten van ons aan de oppervlakte brengen. Tegelijkertijd kan werk dat ons licht, bijvoorbeeld zorgen voor kleine kinderen of leiding geven aan een bedrijf of kunnen goede vrienden hele mooie kanten van ons naar boven brengen.

De beste wijze waarop we onszelf leren kennen blijft toch weer door onze overgave aan de Leidsman. Als we Zijn wil leren doen, groeien we in toewijding en ontplooiën zich talenten en gaven van de Geest (Gal. 5:22). Dan ontdekken we onze identiteit die zijn grond vindt in de Vader. Doordat God ons door en door kent, zelfs onze haren zijn geteld, leren we zijn gedachten over ons kennen. Dat geeft evenwicht. Hij maakt dat we in staat zijn om pastoraat te verlenen, mits de Here dit werkelijk met ons voor heeft.

Kun je iets vertellen over je sterkere en zwakkere kanten? Kun je iets vertellen over hoe God jou met deze kanten wel of niet gebruikt voor zijn Koninkrijk?

1.5.3 Kennis van psychische problemen

Veel van de problemen die je onder christenen in het pastoraat zult tegenkomen zijn psychisch van aard. Ze kunnen te maken hebben met onverwerkt leed, met problemen die uit de opvoeding zijn voortgekomen of die al van jongs af aan spelen. Denk bijvoorbeeld aan incest, een autoritaire vader of een probleem met impulsief gedrag. Andere problemen kunnen te maken hebben met een bepaalde levensfase, zoals de mid-life crisis, de puberteit of met ongewenste of schokkende situaties, zoals plotseling overlijden, plotselinge vlucht en migratie. Tot slot kunnen sommige problemen te maken hebben met een verkeerd omgaan met stress, bijvoorbeeld overmatig drinken of eten.

Er kan gesteld worden dat zowel christenen als niet christenen met allerlei psychische moeiten en problemen te maken krijgen in het leven. Daar kan op twee manieren mee omgegaan worden. Er zijn pastorale werkers die de mening zijn toegedaan dat alleen de Bijbel gebruikt mag worden om oplossingen te vinden. Denk aan Jay Adams bijvoorbeeld. Andere pastorale werkers zien de Bijbel absoluut als basis en Jezus Christus absoluut als Verlosser maar gebruiken graag inzichten vanuit de psychologie om problemen beter te begrijpen. Zoals bijvoorbeeld Larry Crabb en Jef de Vriese.

Vaak werkt het met problemen zo dat een goed begrip de helft van de oplossing is. In het pastoraat is het zaak om fijngevoelig en met wijsheid met mensen om te gaan (Fil. 1:9-10). Over migratie, trauma en vlucht, typische ervaringen uit het leven van vluchtelingen, hebben verschillende wetenschappers onderzoek gedaan. Daaruit is veel kennis voortgekomen. In deze cursus zullen we dan ook gebruik maken van deze kennis, met name in hoofdstuk 3. Het helpt om problemen in kaart te brengen. Alle mensen, ook christenen, hebben de neiging om op bepaalde situaties hetzelfde te reageren. Als we gekwetst worden, worden we boos. Als ons pijn aangedaan wordt, worden we verdrietig. De sociale wetenschap en de psychologie heeft hierin veel geobserveerd en genoteerd. Maar om de gedragingen en reacties van mensen te verklaren, hebben we de Bijbel nodig. De Bijbel vertelt bijvoorbeeld dat in ons hart van nature niets goeds woont. God zegt ook hoe we met onze natuurlijke neigingen om moeten gaan. Dat we onze oude natuur moeten kruisigen en Jezus moeten volgen. Wat heerlijk dat God weet dat wij mensen zijn en wat Hij van ons kan verwachten. We zijn mensen met eigen reacties en eigen neigingen. Sommige neigingen moeten veranderd worden, andere bijgeschaafd worden en andere reacties zijn tot Gods eer.

1.6 Tot slot

Ga aan de slag met je eigen relatie met God. Zie uit naar de weg waarop Hij je wilt leiden. Vertrouw Hem met heel je hart. Ken Hem in al je wegen en Hij zal je paden rechtmaken. Het is uit genade dat we mogen leven. We leven door het geloof in de zoon van Here God, opdat we goede werken mogen doen die Hij tevoren bereid heeft. Want in Hem leven wij, bewegen wij ons en zijn wij. (Ps. 3:5-6; Ef. 2:8; Gal. 2:20; Ef. 2:8, Hand. 17:28).

1.7 Literatuursuggesties

Over pastoraat:

- Crabb, L. & Allender, D. (1995). *Bemoedigen doet goed, de pastorale opdracht van de gemeente*. Navigator, Driebergen.
- Vriese, J. de & Barret, W. (1986). *Helpen met de Bijbel*. Gideon, Hoornaar.

Over toewijding:

- Boom, C. ten (1995). *Zwerfster voor God*. Gideon, Hoornaar.
- Verwer, G. *Zalig zijn de radicalen*. Gideon, Hoornaar.

Over lijden:

- Lewis, C.S. (2001). *Het probleem van het lijden*. Ten Have, Amsterdam.

Hoofdstuk 2 - Relaties

Relaties leggen met personen uit andere culturen is uitdagend, spannend en soms een bron van irritatie. Tijdens ons verblijf hier op aarde loopt het leven van ons als hemelburgers niet altijd over rozen. Aan de ene kant zullen we lijden meemaken door het volgen van Jezus. Aan de andere kant belooft God ons alles te geven wat we nodig hebben: vrede, troost een schuilplaats en een steeds hechtere vriendschap met Hemzelf. Wat geeft God ons in het werk onder asielzoekers? Wat is een goede basishouding om relaties te leggen? Welke wrijfpunten kunnen ontstaan en welke grenzen moeten gesteld worden? Dat zijn vragen die in dit hoofdstuk aan de orde komen.

2.1 Gods zegeningen

Je zult merken dat wanneer je vluchtelingen leert kennen, wanneer je misschien samen kunt bidden of samen over God kunt praten er hele wonderlijke momenten ontstaan. Je zult merken hoe God telkens opnieuw voorziet. Hoe Hij je 'toevallig' mensen op de weg brengt die je mag bemoedigen of waarvan je kunt leren. Hoe je, als je jouw werk opdraagt aan de Here, vaak een klein schakeltje mag zijn in het leven van anderen.

In Gods koninkrijk werkt het vaak zo dat de eerste zegen voor onszelf is. Gods liefde en zorg is als een stromende rivier, die moet blijven stromen maar hij stroomt eerst door ons heen. Hoe meer we geven hoe meer we ontvangen van Gods heerlijkheid. Gods liefde kunnen we niet voor onszelf houden. Daar moeten we van uitdelen. Als we dat doen dan blijven we fris, en zullen we vruchten dragen. Door in het geloof te staan en te handelen door Gods liefde gaan we naar volwassenheid in het geloof groeien en steeds meer op Jezus lijken.

Het is Jezus' lijden en sterven aan het kruis, het doordringen zijn van dit grootse wonder dat ons aanvuurt. In die zin blijft Jezus de alfa en de omega. Het is de Here die ons leidt, die ons kracht, rust en wijsheid geeft. Het is de Heilige Geest die door ons heen wil werken en het is de Here die de zegen erover geeft. Dit alles opdat wij nederig blijven en meer en meer in ontzag voor Hem gaan leven.

In de voorbereiding van de cursus hebben we met een aantal medewerkers bij Gave gepraat over hun ervaringen in het werken onder asielzoekers. Het zijn ervaringen die maken dat ze met plezier en toewijding asielzoekers en vluchtelingen blijven bezoeken. Enkele uitspraken zijn:

'Ik groei zelf steeds dichter naar God toe! Want ik word steeds afhankelijker van Hem. Soms sta ik zo machteloos in het werk, kan ik zelf zo weinig doen, dan kan ik alleen nog alles aan Hem vertellen en bij Hem brengen. Hij voorziet, ik zie dat God zorgt!'

'Ik leer steeds meer over Gods methode van werken. Ik ben vaak maar een klein schakeltje in het leven van anderen. Ik ontmoet ze en ze worden weer overgeplaatst. Steeds meer besef ik dat niet ik maar God aan het werk is. Hij zet me op de juiste momenten in. Het is heel bijzonder om zo een onderdeel te mogen zijn van Gods liefde in het leven van anderen.'

'Ik leer mijn eigen zegeningen te tellen. Mijn problemen zijn zo klein als ik ze vergelijk met de levensgrote problemen van vluchtelingen. Ik heb ooit een poster gezien met de tekst: 'Een asielzoeker zou blij zijn met uw problemen'. Zo van: Ik vind het vervelend om een lekkend dak te hebben. Een asielzoeker zou blij zijn met een lekkend dak want dat betekent dat hij tenminste een dak boven zijn hoofd heeft. Ik vind het vervelend om onenigheid te hebben met mijn baas. Een asielzoeker zou er als het ware blij mee zijn, want dat zou betekenen dat hij werk heeft. Ik krijg steeds meer oog voor de kleine dingen in het leven, de vrijheid die ik bezit. Ik ben blij dat ik vrij mag reizen naar het buitenland bijvoorbeeld, dat ik een huis heb en dat mijn familie leeft. Mijn dankbaarheid naar God groeit en groeit.'

'Je leert zien waar het om gaat in het leven. Het gaat om Gods plan met je leven, wat Hij met je voor heeft. Dat geldt zowel voor vluchtelingen als voor ons. Het gaat niet om het bezit van

huis, werk of geld. Het gaat om Gods plan met ons leven, dat Jezus Christus in je hart woning maakt en wij leven naar Zijn standaard.'

2.2 Over cultuurgrenzen heen

Telkens als er contacten tussen mensen uit verschillende culturen ontstaan vallen er drie zaken op. We zijn allemaal mensen, toch verschillen sommige groepen mensen van andere groepen mensen en uiteindelijk zijn we allemaal uniek geschapen door de Here God (Hesselgrave, 1984).

Ten eerste zijn we op de een of andere manier allemaal gelijk. We moeten allemaal adem halen en eten, houden van humor en vinden liefde belangrijk. Soms lijkt het wel of iedereen op de wereld eigenlijk hetzelfde is. Tegelijkertijd zijn er duidelijk verschillen aan te wijzen tussen bepaalde groeperingen in gebruiken, ideeën en wijze van onderlinge omgang. Rituelen rond dood en begrafenis zijn een voorbeeld. Als we in Nederland onze dierbaren begraven, doen we dat op begraafplaatsen. Daar liggen de graven keurig verdeeld over een stuk grond met een groot hek eromheen. De graven bezoeken we regelmatig en we zetten er een bos bloemen neer of maken de grafsteen schoon uit eerbied voor de overledene. In andere culturen mijdt men de begraafplaatsen, omdat deze grond als het ware bij de onderwereld hoort. In bepaalde streken van Mozambique is dit bijvoorbeeld het geval. Weer andere culturen kennen publieke crematies en in Amerika lijken de begraafplaatsen op openbare parken, iedereen mag daar vrij doorheen lopen. Tot slot zijn er individuele verschillen aan te wijzen. Twee kinderen, opgegroeid in hetzelfde gezin, verschillen van karakter, beroepskeuze, hobby's of dromen over de toekomst.

Met dit in ons achterhoofd kunnen we gaan kijken naar de blik van de Bijbel op culturen. Een zeer passende tekst komt uit Kol. 3:9b (Groot Nieuws Bijbel): 'U hebt immers de oude mens met zijn praktijken uitgetrokken en de nieuwe mens aangetrokken, die voortdurend vernieuwd wordt, naar het beeld van zijn Schepper, tot hij de ware kennis bereikt. Dan is er geen sprake meer van Grieken en Joden, besnedenen en onbesnedenen, buitenlanders en vreemdelingen, slaven en vrijen; Christus is dan alles en in allen.' De bedoeling van God is dat culturele muren niet langer een belemmering vormen. Niet dat culturen moeten verdwijnen. Maar Jezus Christus is van alle culturen, Hij is gekomen om verlossing te bieden tot aan het einde der aarde. Wij mogen allen veranderen naar het beeld van Jezus Christus. Zo komt er een cultuur, Gods cultuur waarin iedereen uniek is en toch weer hetzelfde voor Hem.

In de dagelijkse praktijk moet er nog veel gebeuren om dit te kunnen bereiken. Buiten de taal om kunnen er in de contacten met asielzoekers allerlei misstanden ontstaan, zoals wrijvingen en irritaties doordat je elkaar verkeerd begrijpt. Deze wrijvingen kunnen te maken hebben met de vluchteling zelf, met persoonlijke wrijfpunten of met het verschillen in cultuur.

In hoeverre zijn asielzoekers en vluchtelingen anders dan jij, in jouw ogen?

2.2.1 De vluchteling

Bevestiging

Asielzoekers zijn vaak diep gekwetst. De vlucht en de negatieve ervaringen kunnen hen het gevoel geven dat ze niets meer betekenen. Misschien herken je dit ook onder Nederlanders. Wie een negatief zelfbeeld heeft, is onbewust gevoeliger voor negatieve opmerkingen van anderen, laat staan voor afwijzing. Voor asielzoekers geldt dit des te meer. Zij hebben alles achtergelaten wat ze ooit bezaten, zijn te gast in een vreemd land en wonen in woonvoorzieningen die soms minimaal zijn. Ze mogen niet werken en krijgen een klein beetje zakgeld in de week om van te leven. Als je voor je gevoel niets meer betekent zoek je naar een plek om er toch te mogen zijn, je zoekt naar bevestiging. Asielzoekers die met deze gevoelens kampen, zoeken dan naar bevestiging en erkenning van hun vluchtelingenschap.

Een afwijzing, bijvoorbeeld door justitie of persoonlijk, raakt hen heel diep. Om zichzelf te beschermen kunnen ze zich afsluiten of afstand nemen in de relatie.

Wrijfpunten ontstaan wanneer we hier niet voldoende aandacht voor hebben. Of wanneer de asielzoeker het gevoel krijgt dat hier geen aandacht aan wordt geschonken. Het beste wat we kunnen doen is gewoon een buur, een vriend, een broeder of zuster voor hen zijn en praten over de dagelijkse dingen in het leven, gewoon een kopje koffie of thee met hen drinken. Door gewoon een naaste te zijn kun je hen het gevoel geven dat ze niet anders zijn dan anderen. Dat zij niet zelig zijn, maar dat ze er gewoon mogen zijn. Net zoals wij gewoon onszelf naast hen mogen zijn. Dat is een gevoel waar ze misschien zo naar verlangen omdat ze dat zo gemist hebben.

Opvoeding en karakter

Een persoon is niet alleen kind van zijn cultuur maar ook van zijn ouders. Net zoals Nederlandse kinderen ouders hebben die liefdevol zijn of juist afstandelijk, zo geldt dat ook voor vluchtelingen. Sommige vluchtelingen geven uit zichzelf liefde en warmte, anderen zijn uit zichzelf wat afstandelijker. Sommige zijn intelligent en hebben boven aan de maatschappelijke ladder vertoefd, voor anderen is dit weer anders. Onder asielzoekers bestaan er net als onder Nederlanders, gifkickers, rustige mensen, druktemakers, egoïsten, bescheiden mensen, haantje de voorste en noem maar op.

Net zoals onder Nederlanders, zul je merken dat je ook onder asielzoekers in het algemeen beter met de een kunt opschieten dan met de ander. Als we graag met Nederlanders omgaan die gevoelig zijn, dan zullen we hen ook onder asielzoekers graag ontmoeten. Als we graag met mensen omgaan die direct zijn en zeggen wat ze bedoelen zullen we deze ook onder de asielzoekers op zoeken.

Het is zaak om hierin met beide benen op de grond te blijven staan. We mogen de ander accepteren zoals hij is, omdat God dat ook doet. Tegelijkertijd mogen we aan Hem vragen om mensen op ons weg te brengen. Mensen met wie het klikt en die we mogen bemoedigen. Als het minder klikt met mensen dan mogen we God om geduld en inlevingsvermogen vragen. Soms kan dat betekenen dat je je contact aan een ander overdraagt. God zal de weg wijzen.

Trauma en migratie

Een vluchteling krijgt in Nederland te kampen met allerlei soorten problemen. De verwerking van soms afschuwelijke ervaringen. Het missen van de bekende leefomgeving, vrienden en familie, de steun waar hij aan gewend was. Het kunnen omgaan met een nieuwe cultuur met andere gewoonten en gebruiken. Verlies van respect of doelen in het leven. In meer of mindere mate is dit een bron van stress voor alle asielzoekers. In het volgende hoofdstuk zullen we dieper ingaan op de gevolgen en mogelijke klachten hiervan.

2.2.2 Kwestie van cultuur

Asielzoekers komen uit een belevingswereld die op bepaalde punten geheel anders kan zijn dan de onze. Als gevolg hiervan kunnen voor elke cultuurgroep weer andere irritaties ontstaan in de contacten met Nederlanders. Het kan zijn dat de bron van de irritatie lang onduidelijk blijft voor beide partijen omdat de belevingswereld zo verschilt. Soms komt men er maar niet achter waar de schoen wringt, soms duurt het maanden. Enkele van de grootste bronnen van irritatie als gevolg van verschillen tussen culturen volgen hieronder:

De tegenstelling tussen directe versus indirecte communicatie

Met name asielzoekers uit het Midden-Oosten zijn gewend om vooral te letten op de bedoeling achter de woorden. Terwijl Nederlanders gewend zijn om vooral te zeggen wat je bedoelt. Wij zijn niet zo gewend om indirect te communiceren. Onder asielzoekers kan een

zekere achterdocht heersen naar Nederlanders toe. Asielzoekers moeten een tijd in Nederland wonen voor ze leren dat Nederlanders in de regel aardig direct zijn.

Een voorbeeld is een Nederlander die na verschillende asielzoekers in een AZC te hebben bezocht erachter komt dat hij zijn tas ergens heeft laten staan. Hij keert terug naar een van de asielzoeksters en vertelt dat hij zijn tas kwijt is. Al zoekend kijkt hij vervolgens de kamer door. De asielzoekster reageert daar vrij heftig op en begint andere bewoners van het AZC te beschuldigen. Wat gebeurt er?:

De Nederlanders zei: *'Ik ben mijn tas kwijt, heb jij hem ergens gezien?'* en dacht: *'Misschien heb ik hem per ongeluk bij deze vrouw laten staan.'* De asielzoekster dacht: *'Hij denkt dat ik hem gestolen heb, maar dat is niet zo.'*

Een ander voorbeeld inzake interviews rondom de asielprocedure:

Wij denken: *'We willen de waarheid op tafel door middel van een gesprek met een medewerker van het IND.'* Zij denken: *'Het IND praat met ons, maar via een achterdeur zullen ze testen of we werkelijk vluchtelingen zijn. Elke medewerker van VluchtelingenWerk of van de medische dienst zou aan justitie en de regering verbonden kunnen zijn.'*

Hetzelfde kunnen ze denken over de Nederlandse kerk. Wij zijn gewend om kerk en staat van elkaar te scheiden. Zij zijn gewend dat deze instanties onder de tafel met elkaar samenwerken. Ze hebben voor zichzelf alle reden tot een stuk wantrouwen en achterdocht naar Nederlanders toe.

De tegenstelling tussen belangstelling versus nieuwsgierigheid

Nederlanders staan er om bekend dat ze nieuwsgierig van aard zijn. Wij zijn gewend geraakt om over alles wat ons bezighoudt te praten en te discussiëren. Kijk bijvoorbeeld naar de onderwerpen van jongerenprogramma's op de commerciële zenders. Dit kan voor verwarring zorgen bij vluchtelingen.

Wij denken: *'We tonen belangstelling door te vragen naar de ervaringen van de asielzoeker, de reden van de vlucht, achtergronden als familie zaken, financiële problemen.'* Zij denken: *'Wat een vreemd soort nieuwsgierigheid.'* Direct vragen naar de achtergrond bij een eerste kennismaking is voor ons heel gewoon. Voor een asielzoeker is dat in de regel pijnlijk. Ze voelen zich kwetsbaar en niet op hun gemak. Wij denken: *'We moeten geïnteresseerd doen.'* Zij denken: *'Wat willen ze van me?'*

Dit is echt een belangrijk punt wanneer je contacten met vluchtelingen opbouwt. Probeer zeker in het begin dan ook geen gevoelige vragen te stellen. Het kan best dat de gesprekken vooral over koetjes en kalfjes gaan, misschien komt dat voor ons oppervlakkig over. Echter zij zullen veel meer letten op de warmte en de bewogenheid die je toont, meer dan je zelf door hebt. Uiteindelijk zal het vertrouwen in de relatie als een cadeautje mogen zijn, iets dat de ander geeft en wat je niet af kunt dwingen.

De relaties waarin je elkaars taal amper verstaat kunnen voor vluchtelingen de veiligste zijn! Als je niet meer direct kunt communiceren ga je communiceren met een glimlach, een schouderklopje en een vriendelijk gebaar. Zo toon je je bewogenheid en dat zal meer goed doen dan kwaad, zeker in het begin van de relatie. Immers gevoelige vragen kunnen dan niet gesteld worden.

De tegenstelling tussen individualisme versus de gemeenschap

Als wij in een AZC komen dan denken we dat we één persoon bezoeken, één of meerdere individuen. Echter de meeste bewoners leven veel meer in een gemeenschapsvorm. Je bezoekt dan ook geen individu maar een gemeenschap, een groep. Het is vergelijkbaar met de verschillen tussen de grote stad en het kleine dorp. Wij denken in termen van 'ik' 'jij' en 'hij of zij'. Zij denken in 'wij' en 'zij'. Als je op een gegeven moment de ene asielzoeker wel en de andere niet bezoekt, bijvoorbeeld doordat je weinig tijd hebt, kan dat gevoelens van jaloezie opwekken. Ze voelen zich snel achtergesteld, zie het stukje over bevestiging. In OC's of AZC's is jaloezie dan ook aan de orde van de dag. Asielzoekers weten onderling

heel goed wie wel en niet bezoek kregen. Dat wordt soms veel meer onderling vergeleken dan wij kunnen inschatten.

Verwar dit niet met de jaloezie die kan opspelen tussen christenen en moslims onderling. Het contact met christelijke asielzoekers kan verkillen wanneer ze merken dat we daarnaast ook moslims bezoeken. Zeker als zij als 'christenen' bijvoorbeeld in het land van herkomst achtergesteld leefde ten opzichte van de 'moslims'. In sommige landen bepaalt de religie in grote mate de identiteit, men wordt daar als 'moslim' of als 'christen' geboren. Beide religieuze groeperingen kunnen dan sterk tegenover elkaar staan, neem bijvoorbeeld de Palestijnen en de Joden in Israël.

Jaloezie kun je niet altijd tegenhouden, wel zoveel mogelijk vermijden. Het is gewoon zaak daar bedachtzaam op te worden. Het advies dat meestal gegeven wordt is dan ook om gewoon enkele asielzoekers te bezoeken en het daarbij te laten. Zo hoef je niet telkens op zoek naar nieuwe contacten, waardoor anderen de kans lopen zich gepasseerd te voelen.

Roddelen

Een onderwerp dat nauw verbonden is met de vorige is het onderwerp 'roddelen'. Nederlanders kunnen ongemerkt het roddelcircuit onder asielzoekers bevorderen. In een centrum gebeurt heel veel en asielzoekers zijn onderling vaak veel beter op de hoogte dan wij kunnen vermoeden. Voor ons zijn contacten gescheiden, voor asielzoekers gelden die scheidingen veel minder. Wat je doorvertelt, gaat rond. Dus wat wij als Nederlander vertellen over anderen in het AZC komen die anderen uiteindelijk vaak ook te weten. Ook al hebben wij niet de intentie gehad om te roddelen.

Hoe ga je ermee om als iemand over een ander zit te praten? Welke mogelijkheden heb je om het gesprek te sturen? Hoe zou je dat aanpakken?

De tegenstelling tussen relatiegericht zijn versus tijdgericht zijn

Relaties zijn erg belangrijk voor asielzoekers, opmerkingen die bij ons kunnen, kunnen bij asielzoekers beledigend overkomen. Wij leven volgens de agenda. Dat is voor Oost-Aziaten soms onvoorstelbaar. Ze moeten er erg aan wennen om minder belangrijk gevonden te worden dan bijvoorbeeld een afspraak bij de kapper, of boodschappen die nog nodig gedaan moeten worden. Teleurstellingen op dit vlak kunnen relaties verkoelen. Zo wilden asielzoekers uit het Midden-Oosten eens een medewerker van Gave bezoeken omdat hij al langere tijd ziek was. Ze hadden bloemen gekocht en er een dag voor uitgetrokken. Echter deze medewerker moest op die dag ergens anders heen. De asielzoekers vingen bot. Dit en een minder handige opmerking maakten dat de relatie enkele maanden verkoelde zonder dat de medewerker begreep waarom.

Wij Nederlanders kunnen ons soms vrij snel over teleurstellingen heen zetten, die glijden makkelijk van ons af. Voor asielzoekers die prioriteit geven aan relaties, kan dat veel moeilijker zijn. Ervaringen waarin ze in het verleden al te kort zijn gedaan kunnen daar een rol bij spelen. Het is dan goed om hier een soort zesde zintuig voor te ontwikkelen.

2.2.3 Onze houding

Gevoeligheid

Misschien duizelt het je ondertussen. Want hoe stel ik me dan op? Allicht heb je daar al ervaring in. Belangrijk is om een zekere gevoeligheid te ontwikkelen voor voorgaande aspecten. Praat er met andere christenen over die ook met allochtonen omgaan. Daarenboven is het allerbelangrijkste een open en vriendelijke houding, een houding van liefde. God gaf ons een groot gebod ook naar vluchtelingen toe: 'Houd van God boven alles en van uw naaste als van uzelf'. Dit mag de basis zijn in alle aspecten van het leven, ook naar asielzoekers toe. Vraag om hulp van de Here dat je hen gaat bekijken vanuit zijn ogen. Dat je je er bewust van wordt hoeveel Hij hen liefheeft en hoe Hij verlangt naar (een

verdieping van het) contact met hen. Hij wil je helpen om gevoeligheid in bovenstaande zaken te ontwikkelen.

Respect

Daarnaast kun je een vluchteling ondersteunen door respect te tonen voor zijn culturele achtergrond, door oog te hebben voor zijn eigen capaciteiten en zijn sociale status in het land van herkomst. Je kunt respect tonen door bijvoorbeeld te vragen naar de reden van bepaalde reacties die je niet goed kunt plaatsen. Als je een redelijke relatie met hen hebt ontwikkeld mag je best op de man af vragen waarom ze zoveel gastvrijheid bijvoorbeeld willen tonen. Of waarom ze zich bijvoorbeeld niet altijd aan afspraken houden. Wat is voor de asielzoeker met wie je omgaat de reden daarvan? Ga zelf het gesprek aan met degene die je bezoekt. Uit boeken en tijdschriften kan je handige achtergrondinformatie opdoen hierover. Maar uiteindelijk is elke asielzoeker een uniek individu met zijn eigen normen, waarden en beweegredenen. Het is juist belangrijk om deze speciale persoon te leren kennen.

Open houding

We kunnen geneigd zijn om vooral aandacht te hebben voor de beperkingen in het leven van een asielzoeker en daardoor veel te willen betekenen voor hen. Daarbij kunnen we de capaciteiten, kracht en talenten waar asielzoekers zelf over beschikken over het hoofd zien. Geef hen eens de gelegenheid iets voor jou te betekenen. Verdiep het contact en laat hen praten over hun talenten en gaven. De asielzoekers die in Nederland terecht gekomen zijn hebben veel in hun mars, anders hadden ze de reis bij wijze van spreken niet kunnen maken. Ze zijn econoom, architect, onderwijzer of dokter en hebben vaak hogere posities bekleed in het land van herkomst. Heb hier oog voor. Vraag hen bijvoorbeeld om advies over bepaalde problemen in jouw leven waarvan je denkt dat zij daar verstand van hebben. Een andere kijk op de zaken is vaak erg verfrissend. Door hen iets voor jou te laten betekenen geef je hen de gelegenheid hun eigenwaarde te laten groeien.

Daarnaast kan je proberen om gelegenheden te zoeken waarin ze, ondanks de beperkingen van hun situatie in Nederland, ook met hun talenten aan de slag kunnen, voor zover dit redelijk en ook door henzelf gewenst is. Een collega van Gave heeft er bijvoorbeeld voor gezorgd dat een asielzoekster die tevens arts is stage kan lopen bij een Nederlandse huisarts. Dit doet haar ongelooflijk goed, het geeft haar een stukje eigenwaarde terug. Tot slot gaat het er voornamelijk om dat je relaties legt en onderhoudt. Het gaat erom een spiegel te worden van Jezus' heerlijkheid en zo een kanaal te zijn van zijn liefde naar hen toe. Dan zal het vertrouwen groeien. Christus gaat immers jou voor. Het gaat er niet om zoveel mogelijk asielzoekers te bezoeken, maar juist diegene te bezoeken die de Here God voor jou op het oog heeft. Laat God zijn werk door jou heen werken. Leef Christus voor in de hoop er enkele voor Christus te winnen.

2.3 Grenzen

De omgang met asielzoekers vergt soms onnodig veel energie. Zij hebben veelal een onvoorspelbaar en ongestructureerd leven, alle tijd van de wereld en vele beperkingen. Het bezoeken van één asielzoeker kan dan een dag in de week aan tijd kosten. Het is dan ook niet zo gek dat christenen die langere tijd met asielzoekers omgaan het risico lopen op te branden. Vooral als ze graag 'veel willen betekenen', wat heel begrijpelijk is. Men begint enthousiast, maar onderweg komen er teleurstellingen, tegenslagen en lijkt het vuur te doven. Een en ander kan te maken hebben met het onjuist stellen van grenzen. Het stellen van grenzen is niet gemakkelijk. Het leed en de leefomstandigheden van vluchtelingen kunnen ons het gevoel geven dat we nooit genoeg doen. Daarom is het stellen van grenzen zo belangrijk. Zeker als je graag langere tijd wilt kunnen blijven werken.

Komt dat gevoel 'op te branden' je bekend voor, of herken je dit bij mensen in je omgeving? Wat zijn volgens jouw oorzaken daarvan?

2.3.1 Waarom wel? Waarom niet?

Mythes over het stellen van grenzen:

1. Grenzen zijn egocentrisch
2. Het stellen van grenzen bevestigt ons egoïsme
3. Het bemoeilijkt de relaties
4. Zachtaardige, liefdevolle mensen stellen geen grenzen
5. Grenzen werken niet voor mij
6. We gaan erdoor niet meer op Jezus lijken

Gevolgen van het niet stellen van de juiste grenzen:

1. Verwarring
2. Misverstanden
3. Gekwetste gevoelens
4. Frustratie
5. Boosheid
6. Stress
7. Afhankelijkheid

Voordelen van het stellen van grenzen:

1. Duidelijkheid
2. Weten waar je aan toe bent
3. Ruimte voor jezelf en anderen
4. Voorkomen van misverstanden
5. Geeft een prettig gevoel
6. Zo veel mogelijk voorkomen van frustraties

2.3.2 Grenzen stellen voor jezelf

Grenzen stellen heeft alles te maken met prioriteiten, ons karakter en de (on)mogelijkheden van de realiteit van elke dag.

Prioriteiten

De Bijbel vertelt ons dat we God moeten liefhebben boven alles, met heel ons hart, ziel en verstand en ons naaste als onszelf. Dit betekent dat we God op de eerste plaats zetten, we moeten ons in ons dagelijks leven allereerst richten op Hem. Onze liefde voor Hem en zijn liefde voor ons, zal onze liefde voor de anderen een juiste plek geven in ons leven.

Verlangen we om in zijn wil te leven en alleen die dingen te doen die Hij voor ons voorbereid heeft opdat wij daarin zouden wandelen? (Ef. 2:10). Hoe vaak zijn we niet druk bezig voor de kerk of voor God zonder dat we ons afvragen of we werkelijk met God bezig zijn? Geeft Hij de rust in ons leven? Vragen we Hem om leiding? Neem je elke dag de tijd om uit het Woord van God te lezen, het te overdenken en met God te praten over wat je bezig houdt?

Na God komen familie en vrienden. Breng je voldoende tijd door met je eventuele partner, kinderen en vrienden? Deze volgorde is opzettelijk aangebracht. Eerst komen degene die je het naast staan, dan je vrienden. Als deze relaties niet onderhouden worden heb je te weinig (emotionele) veerkracht om te werken. Weet je waar zij zich mee bezig houden? Kun je je verhaal aan hen kwijt?

Pas op de derde plaats komt het werk. Uw arbeid in Gods koninkrijk. Deze volgorde draaien we heel gemakkelijk om, als we er niet op bedacht zijn.

Grenzen stellen is niet altijd gemakkelijk. Wat spreekt je aan in bovenstaande paragrafen, wat ervaar je als prettig en wat vind je lastig?

Karakter en talenten

Welke bezigheden geven je inspiratie, energie, meer dan dat ze je energie kosten? Is dat in gesprek gaan met een ander, praktisch bezig zijn, of houd je van organiseren en leiding geven? De bezigheden waar we van houden vertellen ons veel over onze talenten en karaktereigenschappen. Sommige mensen zitten graag een tijd alleen om dingen te overdenken of op papier te zetten. Vaak werken deze mensen vanuit de theorie naar de praktijk toe. Zij willen graag weten hoe iets moet voordat ze het kunnen. Anderen zijn weer heel praktisch ingesteld. Ze moeten aan de slag gaan en leren al doende. Sommigen zijn echte mensen-mensen, anderen echte dienende mensen. God heeft ons vele talenten, gaven en karaktereigenschappen gegeven. Als we proberen onze bezigheden ook in Gods koninkrijk hierop af te stemmen, zullen we merken dat we veel meer ergens toe komen.

Heb je al enig idee welke taak je prettig vindt om te doen met betrekking tot vluchtelingen?

De realiteit van elke dag

We kunnen niet meer doen dan ons best doen, is een veel gehoorde uitspraak. Dat geldt zeker in de omgang met asielzoekers. Juist doordat zij makkelijk overgeplaatst kunnen worden en uiteindelijk de IND het laatste woord heeft met betrekking tot de asielprocedure is het van groot belang om onze aspiraties niet te hoog te stellen. Het is al eerder gezegd maar wij mogen gewoon een klein schakeltje zijn in de armband die God maakt van het leven van elke asielzoeker. Wij zijn niet degenen die moeten zorgen dat de asielzoeker een status krijgt. Maar wij kunnen hem wel moed toe spreken en met hem bidden dat God het beste voor zijn leven uitwerkt. Het gaat erom dat God zijn plan in het leven van asielzoekers kan uitwerken.

Op de vraag aan medewerkers om eens wat wrijfpunten op te noemen kregen we de volgende reactie binnen. Eigenlijk gaat dit over de verwachtingen die deze vrouw merkt onder christenen die met asielzoekers werken.

'Wat ik wel eens iemand heb horen verzuchten: Wat krijg je er nou eigenlijk voor terug? het is: uit het oog uit het hart. Inderdaad het is zo intensief en tegelijk kan het zo tijdelijk zijn. Je kunt voorkomen dat mensen dan teleurgesteld en afgeknapt raken door dit van tevoren te bespreken. Je eerst een houding eigen te maken van: ik loop dit stukje weg met deze mensen mee en ik probeer de tijd dat ze op mijn weg geplaatst zijn het leven aangenamer te maken. Je bouwt dan als het ware dat tijdelijke in. Probeer ook niet jouw doelstelling te halen, maar kijk naar waar hun behoeften liggen. Neem je eigen grenzen daarbij in acht.'

2.4 Literatuursuggesties

Over grenzen stellen:

Cloud, H. & Townsend, J. (1992). *Grenzen, wanneer zeg ik ja, wanneer zeg ik nee, hoe bepaal ik mijn eigen grenzen*. Koinonia Uitgeverij, Hoogblokland.

Over intercultureel pastoraat:

Hesselgrave, D.J. (1984). *Counselling cross-culturally, an introduction to theory & practice for christians*. Baker book house, Grand Rapids, Michigan, USA.

Over vluchtelingen in de geestelijke gezondheidszorg:

-Rohlof, H., Groenenberg, M., Blom, C. (red.) (1999). *Vluchtelingen in de GGZ, handboek voor de hulpverlening*. Stichting Pharos, Utrecht.

-Serman, D. (1996). *Een olijfboom op de ijsberg, een transcultureel-psychiatrische visie op en behandeling van de problemen van jonge Noord-Afrikanen en hun families*. Nederlands centrum buitenlanders, Amsterdam/Utrecht.